

בעזה ש"ת

שיעור כ"ז

שיעורי

הלכה ישרה

הלכות הדלקת נרות חנוכה המצויות

לא ללמוד בשעת התפילה וקריאת התורה

תיקנו חז"ל הדלקת נרות בכל בית ישראל ולא רק בבתי כנסיות, וזה כדי לפרסם בכל בית ובית הנס, ושנשפיע על ידה מאור הגנוז בכל בית ובית, כמש"כ בספר בני יששכר (ריש מאמר ח' כסליו טבת).

כל זה בכדי שנזכור בכל ימי נר חנוכה, שהשכינה שורה בתוך כל בית ישראל, וכמש"כ (שמות כ"ה ח') ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ופירושו, בתוך כל אחד ואחד, ועי"ז נזכור להתקדש ולהתעלות מאור זה בכל ימות השנה, וכנפסק בהלכות חנוכה (שבת כח): "מעלין בקודש", ועל כל זה אנו מודים ומשבחים בהלל ותשבחות לאבינו בוראנו ברוך הוא.

הלכה בשזריטה

חיוב הדלקה

א. חיוב ההדלקה חל על כל מי שיש לו בית בפני עצמו.

מקום הדלקה

- ב. בבית, בטפח סמוך לפתח בצד שכנגד המזוזה, למעלה מג' טפחים ולמטה מ' טפחים.
- ג. אם מדליק בחלון – אז דווקא באופן שהמנורה נמצאת תוך כ' אמות מרשות הרבים.

זמן הדלקה

- ד. מצאת הכוכבים עד חצי שעה לאחריה, ולכתחילה מיד אחרי תפילת ערבית.
- ה. בערב שבת קודש מדליקין נר חנוכה לפני הדלקת נרות של שבת.
- ו. המאחר בערש"ק, מדליק נר של שבת לפני נר של חנוכה.

בשעת ההדלקה ולאחריה

- ז. בתוך חצי שעה מההדלקה אין עושים מלאכה כל שהיא, חוץ מלצורך אוכל נפש.
- ח. לכתחילה אסור לטלטל המנורה כל זמן שהיא דולקת.

לכבוד שבת המלכה, להניח בתוך הבית ברכה,

ט. אם נכבו הנרות בתוך חצי שעה, לכתחילה יש להדליק שוב, ובלי ברכה.

בשבת קודש

י. בשבת חנוכה יש דינים שונים של מוקצה בטלטול המנורה ממקומה ובטלטול הדריידל.

הלכה למנינה

החיוב על מי שיש בית להדליק בביתו עם משפחתו:

א. חיוב הדלקה הוא – בביתו עם משפחתו, וכנהוג היום שמדליקין בפנים לפרסומא ניסא דביתו.

כשהוא מתארח אצל אחר:

ב. אם הוא מתארח (געסט) בבית אחר ואינו נמצא בביתו, אבל מדליקין בביתו, הרי שלכתחילה ידליק שם, אבל יותר טוב שלא יברך הוא, אלא אחר יוציא אותו בברכה (משנ"ב ס' תרע"ז סקט"ז).

ג. אבל אם השעה היא קודם שמדליקין בביתו, כגון שהוא בארץ ישראל בזמן שבחול עדיין קודם פלג המנחה, ידליק בברכה.

כשאינ מדליקין בביתו:

ד. אם אין מדליקין ביתו, או שבני ביתו ביחד איתו במקום שמתארח, ידליק שם בברכה.

השוהה מחוץ לעיר, אבל יש לו עוד בית:

ה. אם יש לו בית בפני עצמו במקום שנסע, כגון ששכר שם דירה או שנמצא בהאטעל (Hotel), יש לו חיוב חדש של ביתו המחייבו להדליק עם ברכה (הגר"ש אלישיב, ס' שבות יצחק ח"ה פט"ז סק"ג אר"י, חוב הדר ס' תרע"ז, ס"א).

כשמתארח אצל אחר ואין בעה"ב מדליק שם:

ו. אם מתארח (געסט) בבית אחד אבל אין מדליקין שם, הרי שבאופן זה ידליק בברכה אפילו כשמדליקין עליו בביתו.

המנורה למטה מי טפחים:

ז. לפי הגר"ח נאה זה $cm"80 / inch"32$, ולפי החזו"א זה $cm"96 / inch"38$. רוב הפוסקים נוקטים שהשלהבת תהיה לכתחילה למטה מי טפחים (ס' תרע"א, פרמ"ג משב"ז סק"ה; שעה"צ סק"ג).

לאסוף השיעורים ללמדה, לשמור השבת כהלכתה,

ח. יש אומרים שאם המנורה למטה מי' טפחים והגרות והשלהבת למעלה מי' טפחים, אין צריך להקפיד.

למעלה מג' טפחים:

ט. די שהשלהבת תהיה למעלה מג' טפחים, וגוף המנורה יכול להיות למטה מג' אפילו על הקרקע על הטם (משום הידור מצוה).

י. מי שאפשר – יחמיר שגם גוף המנורה יהיה למעלה מג' טפחים (שו"ת ועין יוסף ס' ת"א).

בתוך חלל הפתח:

יא. יעמיד כל אורך המנורה בתוך חלל הפתח, בטפח סמוך למשקוף (משנ"ב תרע"ו סק"ט).

יב. עפ"י האריז"ל יש להעמיד בטפח הסמוך למשקוף מבחוץ (ועי' בספר מועדי שלמה ע' ק"י הגרשו"א, הגר"ש אלישיב, פניני חנוכה פ"ד נ"ט).

אשה כשבעלה אינו בבית:

יג. אם הבעל יגיע לפני חצות, תמתין עליו ולא תדליק בעצמה.

יד. ואם בני ביתו יהיו נעורים בשעת הדלקתו, תמתין עליו עד עלות השחר (ברכת הבית שער ד' ס"ו).

טו. אם יגיע אחר חצות אך לא יהיו נעורים, תדליק האשה.

טז. הקטנים שהגיעו לחינוך ידליקו בפני עצמם.

יז. כשיש בחור בר-מצוה בבית, יכול הוא להוציא את כל בני הבית [אבל האשה ג"כ יכולה להדליק שהרי יש לה גם כן חיוב הדלקה כמוהו] (סימן תער"ה ס"ג משנ"ב סק"ב).

יח. הבעל יוצא על ידה, אך אם אינו רוצה לצאת בהדלקתה – ידליק בפני עצמו כשיגיע (שם).

דיני הדלקת נר חנוכה לנשים:

יט. נשים אינן מדליקין בפני עצמן, כי יוצאין מהאנשים (משנ"ב סק"ט).

כ. אף אשה שאינה בבית – אינה צריכה להדליק בפנ"ע כשהבעל מדליק (תרע"ז ס"א).

כא. ואם הן בבית בפני עצמן, כגון גרושה או אלמנה, מדליקין.

כב. ואם קשה להן, יבוא גדול להוציאן בביתן, אולם לא ילכו הן למקום הדלקה אם לא יישנו שם.

❖ ויש לו להדליק לעצמו גם כן לפני זה או אח"כ (עי' מ"א תרע"ו ס"ד ד).

❖ וביום הראשון כשמדליק עם משפחתו, יברך עוד פעם "שהחיינו".

זמן הדלקה:

כג. יש להדר להדליק בזמן צאת הכוכבים, שהיא 72 דק' אחר השקיעה לדידן, ולשהות אח"כ עד חצי שעה אחרי צאה"כ.

להתברך בכל טובה, ולהמשיך שפע רב בזכותה

כד. הנהוגין להדליק 13.5 דקות לפני זה (עי' משנ"ב תרע"ב סק"א) יתנו שמן שידליק עד חצי שעה אחר צה"כ (שם).

כה. אלו שמתפללים מעריב אחר צאה"כ – יתפללו לפני הדלקה, דתדיר קודם.

כו. ימהר להדליק, כדי שיהיה עכ"פ תוך חצי שעה של אחר צה"כ, שזה הזמן מדינא דגמ' והרמב"ם.

כז. לכן יכין הנרות קודם מעריב (משנ"ב סק"א) – כדי שיוכל להדליק סמוך לערב ככל האפשר.

כח. מן הדין אין לעסוק בשום דבר ולדבר עניינים אחרים אחר מעריב, אלא תיכף יזרו עצמו אל ההדלקה, ויש להקפיד על זה אפילו בזמננו שמדליקין בתוך הבית (רמ"א שם ס"ב, משנ"ב סק"א וסק"י).

כט. בדיעבד יכול להדליק בברכה גם אחרי חצי שעה של צאה"כ עד חצות, ואם נתאחר הרבה – הרי שכל זמן שבני ביתו נעורים, יכול להדליק עם ברכה עד עלות השחר.

ל. אך לא יברך בהדלקה – אם בני ביתו אינם נעורים (מ"א ס"ס תער"ב).

לא. בשעת הדחק יכול להקדים ולהדליק כבר אחרי פלג המנחה, שבחורף זה בעת השקיעה [שעה ורבע בשעות זמניות לפני צאה"כ] (שר"ע שם), ובשעת הדחק גדול שצריך קודם לכן, יעשה שאלת חכם.

בשעת הדלקת המנורה ולאחריה:

לב. בתוך חצי שעה מההדלקה אין עושים מלאכה כל שהיא, וכשיש צורך אוכל נפש, מותר.

לג. לכתחילה לא יטלטל המנורה כל זמן שהנרות דולקים.

לד. ואם צריך לכן, מותר לטלטל אחרי החצי שעה (משמרת שלום סי' מ"ח ס"א).

לה. אבל מותר לכבות הנרות אחרי חצי שעה של הדלקה – ובפרט כשחוששים משום היזקא, אבל לכתחילה יעשה תנאי או יכוון שייכבה אחרי שיעור הדלקה (משנ"ב תרע"ב סק"ז).

נכבתה המנורה בתוך חצי שעה:

לו. מעיקר הדין אינו צריך לחזור ולהדליקה, אבל יש להדר להדליק בלי ברכה.

מלכתחילה לא היו הנרות ראויים לדלוק כשיעור הצריך:

לז. אם מלכתחילה העמיד במקום שמתכבה ע"י הרוח תוך חצי שעה, או לא נתן שמן שיספיק לחצי שעה (שזה מצוי לנהוגים ליתן מים בתוך המנורה), צריך להדליק שוב בלי ברכה.

נכבתה בערב שבת:

לח. אם נכבו הנרות בערב שבת חנוכה קודם השקיעה, הרי שאם עדיין לא קיבל שבת – יחזור וידליקם בלי ברכה.

ערב שבת חנוכה:

לט. לכתחילה ידליק לפני שהאשה מדלקת נרות שבת, כי הוא שליח של האשה לצאת

הדלקת נרות חנוכה לפני שמקבלת שבת, אבל לא ידליק מעל 57 דקות לפני השקיעה (בשעות זמניות מפלג הראשון), כמו"כ ייתן הרבה שמן שידליק עד חצי שעה אחר צאה"כ. מ. כשהזמן מתאחר, תדליק האשה נרות שבת קודם – ואח"כ ידליק הבעל נרות חנוכה, ותכוון לצאת הדלקת נרות חנוכה אפילו אחר שהדליקה נר שבת (פוסקים בס' תרע"ט).

הנוסעים להורים על שבת חנוכה וכדומה:

מא. המתארח אצל הוריו על שבת חנוכה וישן שם, ידליק שם ולא בביתו, ובמוצאי שבת – אם חוזר לביתו, יקדים ככל האפשר – וידליק לכתחילה בביתו עם משפחתו ולא אצל ההורים.

מב. אם נשאר לסעודת מלווה מלכה בבית הוריו, ידליק לכתחילה שם אפילו שהולך אח"כ לישון בביתו (פסק"ת ס' תרע"ז הע' 35, בשם הגרש"א).

מג. אולם הנוסע אל הוריו מחוץ לעיר לשבת חנוכה או למסיבת חנוכה ביום חול – וקשה לו להדליק אח"כ בביתו מחמת שעה מאוחרת וכדומה, יכול להדליק אצל ההורים – אפילו שלא ישן שם, כי מאחר שהוא מחוץ לעירו ואין לו שם מקום אחר – כל היכן שהוא הוי כדירתו (מעשה רב מר' פישעלע זצ"ל, וכ"ה בפס"ת מכמה פוסקי זמננו).

טלטול המנורה בשבת:

מד. למנורה דין מוקצה, ולכן יתן על ספסל המנורה איזה מאכל הראוי לו לשבת או דבר היתר יקר ערך, אבל לא ישים על הטס שהמנורה מונחת עליה, היות ששם אינו מועיל ליתן דבר היתר – ככל שהטס עשוי רק למנורה, אבל אם המנורה עם הטס מונח על כיסא, מותר (מג"א ס' רע"ט).

מה. ולטלטל הכיסא עם ההיתר, אינו מותר אלא א"כ צריך למקומו, כגון שצריך בשביל ילדיו לשחק.

מו. ולטלטל המוקצה עם רגליו, מותר – אפילו שאין עליו דבר היתר (סי' ש"ה ס"א).

מז. לא יטלטל אותה בעודה דולקת, ומותר לטלטל ע"י גוי.

דריידל:

מח. בשבת אסור לשחק דריידל כדי להרווית, ואפילו רק עם מאכלים וממתקים (עי' ס' שכ"ב, וס"ס של"ט).

שמן המנורה:

מט. שמן שנשאר מהנרות, לכתחילה צריך לשרפו, אך אם נתכוון והתנה להשתמש בו אחרי שיעור המצוה, מותר (סי' תרע"ב, תרע"ז; משנ"ב שם סק"ח).